

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

postmottak@jd.dep.no

Høringsvar til EU-kommisjonens forslag til direktiv om rett til reparasjon av varer (R2R: Right to repair)

Forbrukerrådet viser til at Justis- og beredskapsdepartementet den 22. juni 2023 sendte EU-kommisjonens forslag COM (2023) 155 til nytt direktiv om rett til reparasjon av varer (*Right to repair*) ut på høring.

Direktivforslaget, som ble fremmet av EU-kommisjonen i mars 2023, gir regler om rett til reparasjon av visse varer som selges til forbrukere, og har som formål å styrke forbrukernes rettigheter samtidig som det skal bidra til mer bærekraftig forbruk. Forslaget inngår også i EU-kommisjonens målsetninger om et grønt skifte, herunder *European Green Deal*.

Forslaget innfører en ny rett til reparasjon for forbrukere, både innenfor og utenfor den lovfestede reklamasjonsfristen. Innenfor den lovfestede reklamasjonsfristen må selgere tilby reparasjon, bortsett fra når det er dyrere enn erstatning. Produsenten har en plikt til å reparere varer i 5-10 år etter kjøpet, avhengig av type produkt og hvilket krav som er angitt i EUs regelverk.¹

Justis- og beredskapsdepartementet ber om innspill til hva som bør være Norges offisielle synspunkt (posisjon) til direktivforslaget innen utgangen av den 22. september 2023. Forbrukerrådet oversender med dette våre innspill, som også er innsendt ved bruk av departementets digitale løsning for høringsuttalelser på regjeringen.no.

---

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_1795

Forbrukerrådets hovedpunkter kan oppsummeres slik:

- Forslaget til nytt direktiv bør inntas i norsk rett og vil være et viktig første skritt på veien mot en omlegging fra en lineær økonomisk tankegang basert på «bruk-og-kast», til en sirkulær økonomi hvor ressurser i mye større grad gjenbrukes, ombrukes og resirkuleres.
- Direktivforslaget vil styrke rettighetene som forbrukere har til å reparere viktige forbrukervarer, noe som vil gjøre det mer attraktivt å reparere det man allerede har fremfor å kjøpe nytt.
- Direktivforslaget oppstiller imidlertid kun et fåtall forbrukervarer, og retten til reparasjon (reparasjonsplikt) er foreløpig begrenset til følgende produktkategorier (jfr. artikkel 5 og vedlegg II): Vaskemaskiner og tørketromler, oppvaskmaskiner, kjøle- og fryseapparater, elektroniske skjermer, sveiustyr, støvsugere, servere og datagringsprodukter samt mobiltelefoner, trådløse telefoner og nettbrett.
- Forbrukerrådet støtter hovedlinjene i forslaget til nytt direktiv, men vil understreke at direktivet kun bør sees på som et første skritt på veien mot en mer sirkulær økonomi. Regelverket bør kontinuerlig utvides både for å sikre ivaretagelse av forbrukernes rettigheter og ved at reparasjonsplikten skal gjelde for stadig flere kategorier av forbrukervarer.
- Forbrukerrådet mener det også er et viktig grep av EU-kommisjonen å foreslå innføring av et regelverk som sikrer større grad av forutsigbarhet for forbrukerne hva angår priser for reparasjon. Ifølge direktivforslaget vil reparasjonstilbud fra reparatør til forbruker gjelde i en periode på 30 dager etter at tilbudet ble formidlet til forbruker (jfr. artikkel 4).
- Forbrukerrådet støtter videre pålegget i artikkel 7 i direktivforslaget om at medlemsstatene plikter å etablere nasjonale digitale plattformer for reparasjonstjenester, som skal gjøre det enklere for forbrukere å finne relevante aktører som tilbyr reparasjonstjenester. Det forutsettes også at bruk av en slik nasjonal nettjeneste skal være gratis for forbrukerne.

Forbrukerrådet vil i det etterfølgende kort utdype noen av våre synspunkter til direktivforslaget, herunder også til enkelte av de foreslåtte artiklene i direktivforslaget.

Generelt

Norge har et av de høyeste forbruk per innbygger i verden, samtidig som 97,6 prosent av materialene vi forbruker hvert år ikke blir ført tilbake til kretsløpet. I følge *Circularity Gap Report Norway* fra 2020, er vår økonomi kun 2,4 prosent

sirkulær.² Forbrukerrådet mener det er avgjørende at vi legger om fra en lineær økonomi basert på «bruk-og-kast» til en sirkulær økonomi som i større grad er basert på gjenbruk, ombruk og resirkulering.

En svært stor del av miljøpåvirkningene på planeten vår kommer fra husholdningenes forbruk. Ifølge en analyse publisert i *Journal of Industrial Ecology* er forbrukerne ansvarlige for rundt 60 prosent av klimagassutslippene på kloden og opptil 80 prosent av verdens vannforbruk.³ Om lag 80 prosent av karbonutslippene fra husholdningenes forbruk er miljøeffekter fra produksjon av varer som kjøpes. Hvis forbruksvaner endres slik at vi i langt større grad etterspør varer som er produsert på en bærekraftig måte og som i tillegg kan repareres, vil det derfor kunne ha en stor og positiv effekt på klima og miljø.

Naturinngrep og miljøskadelige utslipp har en kostnad for samfunnet som bedrifter eller privatpersoner i utgangspunktet ikke tar inn over seg. Det vi vil ha mer av bør derfor bli billigere, mens det vi vil ha mindre av bør bli dyrere.

Direktivforslaget inneholder ingen plikt for medlemsstatene til å innføre økonomiske insentiver som skal fremme reparasjoner. Forbrukerrådet mener at skatter og avgifter i større grad må tas i bruk for å korrigere markedssvikt og fremme en mer effektiv ressursbruk. Samtidig bør skatter og avgifter også brukes til å fremme holdbarhet og reparasjon, og til å motvirke omsetning av produkter med kort levetid som ikke kan repareres. Differensierte skatte- og avgiftssatser vil kunne være viktige verktøy for å støtte opp under en mer sirkulær økonomi og for å ivareta viktige miljø- og folkehelsehensyn. Fritak for merverdiavgift på reparasjoner og reservedeler vil blant annet kunne gjøre det mer lønnsomt å reparere det man allerede har fremfor å kjøpe nytt, mens fritak for merverdiavgift på utleie kan gjøre det mer lønnsomt å leie fremfor å eie. Begge deler vil være bra for miljøet, og vil også kunne gjøre det mer attraktivt å starte ny virksomhet som baserer seg på utleie eller reparasjonstjenester.

Kunnskap og informasjon, herunder gjennom ulike merkeordninger, fremmer forbrukermakt og gjør det mulig for forbrukerne å ta opplyste valg. En rekke undersøkelser de senere årene, herunder Forbrukerrådets egne befolkningsundersøkelser fra 2021 og 2023, har også vist at flertallet av norske forbrukere er opptatt av etikk og bærekraft. Mange forbrukere er også generelt

---

² <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/ny-rapport-viser-at-norsk-okonomi-kun-er-24-prosent-sirkulaer/>

³ <https://forskning.no/ntnu-miljogifter-partner/slik-pavirker-forbruket-ditt-miljoet/437293>

opptatt av å leve mer bærekraftig enn de gjør i dag, etterlyser tydeligere merking av produkter og støtter i stor grad tiltak som vil gjøre det billigere å reparere fremfor å kjøpe nytt. Mange forbrukere støtter i tillegg innføring av strengere reguleringer dersom dette kan bidra til en mer bærekraftig utvikling.⁴

Forbrukerrådet mener det er behov for at norske myndigheter videreformidler viktige innspill, herunder fra dette høringssvaret, som kan bidra til å gjøre direktivet enda bedre ved ikrafttredelse. Samtidig bør ikke mengden innspill lede til at innføringen av direktivet forsinkes. Det beste må ikke bli det godes fiende.⁵

Artikkel 1

Formål og virkeområde er angitt i direktivforslagets artikkel 1 og fastsetter blant annet at forsterket forbrukerbeskyttelse og et mer bærekraftig forbruk er viktige bærebjelker i forslaget.

Forbrukerrådet støtter forslaget til artikkel 1, og vil spesielt peke på at forbrukerrettighetene vil bli styrket som en følge av at det skal etableres ulike forbrukerverktøy som sikrer økt transparens om betingelser, priser, mv. i reparasjonsmarkedet, samtidig som produsentene plikter å reparere reparerbare varer også utover lovbestemt garantitid. Dette vil være viktige bidrag for å motvirke at forbrukere unødige må kjøpe nye produkter til erstatning for varer som fortsatt kan brukes, og vil dermed også kunne bidra til at husholdningenes kostnader kan reduseres.

Artikkel 2

Forbrukerrådet har ingen kommentarer til definisjoner og begreper som er inntatt i direktivforslaget.

Artikkel 3

Direktivforslaget er et såkalt fullharmoniseringsdirektiv, noe som innebærer at det ikke gis adgang til å opprettholde eller innføre bestemmelser i nasjonal rett som fraviker reguleringen i direktivforslaget.

---

⁴ [Forbrukerrådet: Befolkningsundersøkelser om sirkulær økonomi, reparasjoner og levetid gjennomført av Norstat for Forbrukerrådet i henholdsvis 2023 og 2021: \(https://storage02.forbrukerradet.no/media/2023/06/sirkulaer-okonomi-2023-rapport.pdf\) og \(https://storage02.forbrukerradet.no/media/2021/08/befolkningsundersokelse-om-sirkulaerokonomi.pdf\)](https://storage02.forbrukerradet.no/media/2023/06/sirkulaer-okonomi-2023-rapport.pdf)

⁵ [Voltaire: «Le mieux est l'ennemi du bien». La Bégueule \(1772\).](#)

Forbrukerrådet mener at det foreslåtte direktivet bør tillate medlemslandene å gå utover de foreslåtte tiltakene for å gjøre reparasjoner mer tilgjengelige og rimeligere. Forbrukerrådet anbefaler derfor en minimumsharmonisering.

Forbrukerrådet vil blant annet understreke at innføring av direktivet om rett til reparasjoner i norsk rett ikke må være til hinder for at Norge kan opprettholde nasjonale regler om klagefrist som går lenger enn klagefrister i mange EU-land. I Norge gjelder to års klagefrist (reklamasjonstid) når man kjøper noe av en profesjonell selger, og fem år for varer som ved vanlig bruk er ment å vare mye lenger. Vi mener også at retten til låneprodukt hvis reparasjonen tar mer enn en uke er en rettighet som bør innføres i hele EU.

De kommende lovendringene i forbrukerkjøpsloven som følge av EU 2019/771 innskrenker retten til lånegjenstand mot dagens rettstilstand. Tilgangen på låneprodukt vil etter vårt syn gjøre det vesentlig lettere for forbrukeren å akseptere reparasjoner. Uten en slik rettighet er vi urolige for at mange vil velge å kjøpe nytt fremfor å reparere, selv om reparasjonen er gratis.

Artikkel 4

Forbrukerrådet støtter bestemmelsen i artikkel 4 om at reparatører skal pålegges å utlevere et standardisert informasjonsskjema med informasjon om reparasjonstilbudet til forbrukere som forespør reparasjon. Reparatøren kan ikke, uten forbrukerens samtykke, endre reparasjonstilbudet slik det fremgår av skjemaet i en periode på 30 dager etter at det ble formidlet til forbrukeren. Dersom det inngås en avtale om reparasjon innen 30 dager, skal reparasjonsskjemaet også utgjøre en integrert del av avtalen mellom reparatør og forbruker.

Forbrukerrådet vil peke på at det ofte eksisterer en betydelig informasjons- og kunnskapsasymmetri mellom forbrukere og næringsdrivende. Tilbud og kontrakter kan ofte være utformet på en lite forståelig måte, og det er derfor viktig at forbrukere skal kunne være trygge på at pristilbudet de har fått før reparasjon skal være identisk med sluttprisen etter reparasjon.

Forbrukerrådet vil i denne sammenheng også fremheve de grunnleggende forbrukerrettighetene, som ble vedtatt av FNs generalforsamling i resolusjon 70/186 av den 22. desember 2015.⁶ En av FNs viktige forbrukerrettigheter handler om å fremme og beskytte forbrukernes økonomiske interesser. Rettigheten innebærer at forbrukernes økonomiske interesser skal beskyttes,

---

⁶ https://unctad.org/system/files/official-document/ares70d186_en.pdf

både gjennom hensiktsmessige regulatoriske bestemmelser og ved at det sørges for konkurranse og velfungerende markeder. Forbrukernes rett til pris-, vilkårs- og produktinformasjon som er transparente, fullstendige og presise, er en forutsetning for velfungerende markeder. For at forbrukere skal kunne gjøre opplyste valg, er det avgjørende at forbrukerne har tilgang til relevant informasjon. Innføring av et standardisert europeisk informasjonsskjema vil kunne være et viktig bidrag til dette.

Artikkel 5

Det følger av direktivforslaget at retten til reparasjon (reparasjonsplikt) foreløpig er begrenset til kun et fåtall forbrukervarer (jfr. artikkel 5 og vedlegg II): Vaskemaskiner og tørketromler, oppvaskmaskiner, kjøle- og fryseapparater, elektroniske skjermer, sveiseutstyr, støvsugere, servere og datalagringsprodukter samt mobiltelefoner, trådløse telefoner og nettbrett. Reparasjonsplikten gjelder imidlertid bare så fremt reparasjon objektivt sett er mulig.

Forbrukerrådet støtter hovedlinjene i forslaget til nytt direktiv, men vil understreke at direktivet kun bør sees på som et første skritt på veien mot en mer sirkulær økonomi. Regelverket bør kontinuerlig utvides både for å sikre ivaretagelse av forbrukernes rettigheter og ved at reparasjonsplikten kontinuerlig utvides til å omfatte stadig flere kategorier av forbrukervarer.

Forbrukerrådet støtter på denne bakgrunn derfor også stk. 4 i artikkel 5 om at EU-kommisjonen gis fullmakt til å utvide vedlegg II til å også omfatte nye produktgrupper.

Forbrukerrådet mener imidlertid prinsipielt at omfanget av reparasjonsplikten ikke bør begrenses til kun varer som omfattes av vedlegg II til direktivforslaget, og at plikten i stedet bør dekke alle produkter som faller innenfor virkeområdet til den foreslåtte forordningen om økodesign for bærekraftige produkter.

Artikkel 6

Opplysningsplikt innebærer at produsentene av ulike varer skal informere forbrukere om produsentenes plikt til å reparere. Informasjonen skal være enkelt tilgjengelig og formidles på en klar og tydelig måte.

Forbrukerrådet støtter dette.

Forbrukerrådet mener samtidig at produsenter/selgere av viktige forbrukervarer bør være forpliktet til å publisere priser for reparasjonstjenester på sine nettsider. I den grad det er praktisk gjennomførbart så bør priser på vanlige reservedeler som er mye brukt også gjøres tilgjengelige for forbrukere.

Artikkel 7

Forbrukerrådet støtter pålegget i artikkel 7 i direktivforslaget om at medlemsstatene plikter å etablere nasjonale digitale plattformer for reparasjonstjenester, som skal gjøre det enklere for forbrukere å finne relevante aktører som tilbyr reparasjonstjenester. Det forutsettes også, noe Forbrukerrådet støtter, at slike nasjonale nettjenester skal være gratis å bruke for forbrukerne. Forbrukerrådet mener i tillegg at det må være en plikt for reparasjonsbedrifter å stå oppført på slike plattformer.

Forbrukerrådet er opptatt av at en digital plattform for reparasjonstjenester må være både etterrettelig, objektiv og oppdatert. Med fremveksten av utsalgssteder på nett, har det skjedd en sterk vekst av digitale markedsplasser som tilbyr produkt- og prissammenligninger i forbrukermarkedene. Det ligger betydelige muligheter for fordreid markedsinformasjon i slike tjenester.

Forbrukerrådet vil i denne sammenheng minne om at EU-kommisjonen tidligere har lagt ned betydelig innsats i å utrede mulighetene for å sikre transparens og korrekthet i såkalte «*Comparison tools*», og dokumenterte blant annet i 2014 at tre av fire forbrukere bruker dem og at bruken i betydelig grad fører til kjøp. En stor andel av de over 1 000 digitale sammenlikningstjenestene som ble undersøkt inneholdt imidlertid feil, misvisende og/eller ufullstendig informasjon.⁷ Kommisjonens konklusjon er i all hovedsak at eksisterende lovverk må sikres håndhevet, dersom en skal oppnå tilfredsstillende informasjonskvalitet til forbrukerne på digitale sammenlikningstjenester.

Forbrukerrådet mener i utgangspunktet at det vil være en fordel om en digital norsk plattform både er finansiert og driftet av det offentlige.

Artikkel 8

Medlemsstatene skal sikre at direktivet overholdes. Dette innebærer blant annet velfungerende tilsyn. Forbrukerrådet støtter dette.

---

⁷ https://commission.europa.eu/publications/comparison-tools-and-third-party-verification-schemes_en

Forbrukerrådet vil i tillegg peke på at forbrukere bør ha rett til å få en utenrettslig vurdering av eventuelle klager på reparasjonstjenester. Innføring av en plikt for reparatører om å være tilsluttet en utenrettslig klageordning vil kunne bidra til dette.

Forbrukerrådet mener derfor at det bør innføres en plikt for reparatørbedrifter å være tilsluttet en utenrettslig klageordning dersom de tilbyr reparasjonstjenester til forbrukere. Informasjon om slike utenrettslige klageordninger bør også være tilgjengelig på de nasjonale digitale plattformene for reparasjonstjenester som skal opprettes av medlemsstatene.

Artikkel 9

Forbrukerrådet støtter påleggene i direktivforslaget om å sikre forbrukerne tilgang til informasjon om egne rettigheter. At forbrukerrettighetene sikres og etterleves er nødvendige forutsetninger for velfungerende markeder. Forbrukerrådet har gjort undersøkelser som viser at mange forbrukere irriterer seg over produkter som går raskt i stykker.⁸ Hele 2 av 3 mener de ikke fikk tilstrekkelig informasjon om holdbarhet og levetid sist de kjøpte mobiltelefon. For hodetelefoner og småelektronikk er tallet enda høyere. Forbrukerrådet har derfor tatt til orde for at produsenter må pålegges å informere om hvilke rettigheter vi som forbrukere faktisk har når de selger oss noe. En plikt til å merke alle produkter med faktisk reklamasjonstid er et enkelt grep som vil kunne ha stor effekt.

I tillegg mener vi at det er et klart behov for levetidsmerking på produkter, samt at selger definerer hvilken bruksintensitet som legges til grunn. Dette vil også gjøre det lettere å plassere produktet i riktig kategori med tanke på reklamasjonsfrist.

Artikkel 10

Bestemmelsen regulerer at avtaler som avviker fra reglene i direktivforslaget, og som er til ugunst for forbrukeren, heller ikke er bindende for forbrukeren.

Forbrukerrådet støtter forslaget, og mener at artikkel 10 er svært viktig for å kunne ivareta forbrukervernet på en god måte.

Artikkel 11

Bestemmelsen fastsetter en plikt for medlemsstatene til å fastsette sanksjoner for overtredelser som skal være effektive, forholdsmessige og avskrekkende.

---

⁸ [Forbrukerutfordringer i det norske leiemarkedet \(forbrukerradet.no\)](https://forbrukerradet.no)

Forbrukerrådet støtter dette, men vil samtidig påpeke at etter at regelverket har trått i kraft så bør sanksjonsregimet evalueres fortløpende for å vurdere om det er treffsikkert nok, og for å avdekke hvorvidt det er behov for justeringer eller endringer, slik at ordlyden og intensjonen i bestemmelsen ivaretas på en god måte.

Artikkel 12

Direktivforslaget gjør endringer i forbrukerens krav på reparasjon etter det reviderte forbrukerkjøpsdirektivet (EU) 2019/771. Endringen innebærer at selgeren er forpliktet til å rette en mangel i stedet for å tilby omlevering dersom kostnadene for omlevering vil være lik eller større enn å reparere mangelen. Forslaget innebærer en endring av forbrukerens krav på omlevering til å innebære en viss rettepakt for selgeren. Ifølge departementet vil en eventuell gjennomføring i norsk rett nødvendiggjøre endringer i forbrukerkjøpsloven.

Forbrukerrådet ser det som viktig at retten til erstatningsgjenstand må sikres dersom selger gjøres forpliktet til å rette en mangel i stedet for å tilby omlevering. Forbrukerrådet forventer også at det settes noen begrensninger for antall reparasjoner. Dersom et produkt som omfattes av reparasjonsplikten fortsatt har en mangel etter at avhjelp er forsøkt, bør forbruker kunne avvise ytterligere avhjelpstilbud, med mindre det foreligger særlige grunner til at ytterligere avhjelpsforsøk er rimelig.

De kommende lovendringene i forbrukerkjøpsloven som følge av (EU) 2019/771 innskrenker retten til erstatningsgjenstand mot dagens rettstilstand. Tilgangen på erstatningsgjenstand vil etter vårt syn gjøre det vesentlig lettere for forbrukeren å akseptere reparasjoner. Ved å utvide selskapets rett til reparasjon, må også forbrukerens rett til erstatningsgjenstand mens reparasjonen pågår utvides. Uten en slik rettighet er vi urolige for at mange vil velge å kjøpe nytt fremfor å reparere, selv om reparasjonen er gratis.

Forbrukerrådet mener at direktivet om rett til reparasjon (R2R) også må inneholde tiltak som fremmer reparasjoner, herunder at en plikt til å reparere et produkt bør kunne forventes gjennomført innenfor en fastsatt frist, og at forbrukere i tillegg bør ha krav på et midlertidig erstatningsprodukt dersom en reparasjon medfører betydelige ulemper for forbrukerne.

Forbrukerrådet mener også at det bør presiseres at for digitale produkter, herunder mobiltelefoner, datamaskiner, fjernsynsapparater, mv., så skal

forbrukere kunne forvente at programvareoppdateringer (inklusive sikkerhetsoppdateringer) skal leveres for hele den forventede levetiden til slike produkter. Dette vil kreve endringer i forbrukerkjøpsloven og en justering i (EU) 2019/771-direktivet.

Artikkel 13

Ingen kommentarer.

Artikkel 14

Ingen kommentarer.

Artikkel 15

EU-kommisjonen gis i bestemmelsen kompetanse til å vedta endringer i forordningene som er nevnt i vedlegg II.

Forbrukerrådet støtter dette.

Artikkel 16

Forbrukerrådet vil generelt påpeke at eventuelle overgangsbestemmelser i direktivforslaget ikke må bidra til at gjennomføringen forsinkes unødvendig.

Artikkel 17

Forbrukerrådet mener det er behov for raske og kraftfulle tiltak for å redusere overforbruk og tap av ressurser og motvirke global oppvarming. I følge en nylig publisert rapport fra *World Meteorological Organization* (WMO), så hadde august måned 2023 som helhet den høyeste globale månedlige gjennomsnittlige havoverflatetemperaturen som noensinne er registrert, med 20,98 °C. Temperaturene oversteg den tidligere rekorden (mars 2016) hver eneste dag i august. August som helhet anslås også å ha vært rundt 1,5 °C varmere enn det førindustrielle gjennomsnittet for 1850-1900.⁹

Alvoret i situasjonen tilsier at alle EUs medlemsstater og alle EØS-stater bør prioritere rask gjennomføring av direktivforslaget.

Artikkel 18

Forbrukerrådet er opptatt av at direktivforslaget om rett til reparasjon av varer trer i kraft så raskt som mulig.

---

⁹ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/earth-had-hottest-three-month-period-record-unprecedented-sea-surface>

Artikkel 19

Ingen kommentarer.

Oslo, den 22. september 2023

Med vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Gunstein Instefjord (s.)
Leder forbrukerpolitikk

Lorelou Desjardins (s.)
Seniorrådgiver

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver